

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІННИЦЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ**

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ

Сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 (ISO 9001:2015, IDT)

Кафедра фінансів

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення вченої ради
03.06.2024
протокол № 06, п. 9

ВВЕДЕНО В ДІЮ
Наказ від 03.06.2024 № 91

**ДЕРЖАВНІ ТА МУНІЦИПАЛЬНІ ФІНАНСИ
GOVERNMENTAL AND MUNICIPAL FINANCES**

РОБОЧА ПРОГРАМА

Ступінь вищої освіти	«бакалавр» /	«bachelor»
Галузь знань	07 Управління та адміністрування /	Management and administration
Спеціальність	072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» /	«Finance, banking, insurance and stock market»
Освітня програма	«Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» /	«Finance, banking, insurance and stock market»

Вінниця 2024

Розробники: Інна Гнидюк, кандидат економічних наук, доцент

Гарант освітньої програми «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» – Гнидюк Інна, кандидат економічних наук, доцент

Обговорено та схвалено:

на засіданні кафедри фінансів від 13.05.2024 р. протокол №8;

на засіданні вченої ради обліково-фінансового факультету від 23.05.2024р. протокол №5.

Рецензенти: Олена ПРУТСЬКА, доктор економічних наук, професор

Ольга ШАГІНЯН, начальник Вінницької державної податкової інспекції Головного управління Державної податкової служби у Вінницькій області

Редактор: Фатєєва Т.
Комп'ютерна верстка: Шуляк Н.

Підп. до друку 14.06.2024 р. Формат 60x84/16. Папір офсетний
Друк ксероксний. Ум. друк. арк. 1,86.
Обл.-вид. арк. 1,64. Тираж 2. Зам. № 185.

Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ ДТЕУ
21000, м. Вінниця, вул. Хмельницьке шосе, 25

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Державні та муніципальні фінанси - це сукупність економічних відносин, що виникають у реальному грошовому обороті з приводу формування, розподілу і використання централізованих фондів фінансових ресурсів.

Державні та муніципальні фінанси виражають економічні відносини, пов'язані із забезпеченням фінансування державного і муніципального секторів економіки. Їх функціонування спрямоване на досягнення загальних цілей розвитку соціально орієнтованої економіки.

Актуальність вивчення освітнього компоненту (далі ОК) обумовлена тим, що державні та муніципальні фінанси є фундаментальною підвалиною цивілізації. Вони є ефективним знаряддям здійснення державної політики, спрямованої на забезпечення життєдіяльності суспільства, і насамперед процесів розподілу й перерозподілу валового внутрішнього продукту між різними верствами населення, галузями економіки та територіями.

Курс «Державні та муніципальні фінанси» відноситься до числа обов'язкових ОК циклу професійної підготовки бакалаврів за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» освітньої програми «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» і розрахований на здобувачів вищої освіти, які оволоділи знаннями фундаментальних дисциплін.

Предметом вивчення ОК «Державні та муніципальні фінанси» є фінансово-грошові відносини у сфері формування, розподілу і використання централізованих і децентралізованих фондів грошових коштів держави.

Мета курсу – вивчення сукупності фінансових відносин, які виражають розподіл та перерозподіл вартості валового внутрішнього продукту на макро- та мікрорівнях, закріпленні та поглибленні теоретичних знань студентів стосовно системи державних та місцевих фінансів в Україні.

Головне **завдання** курсу – дати цілісне уявлення про проблеми, які вирішуються при формуванні і розподілі державних та місцевих ресурсів, ознайомити з базовими ідеями побудови системи державних та муніципальних фінансів і аналітичними інструментами, котрі при цьому використовуються.

Результатом вивчення освітнього компоненту «Державні та муніципальні фінанси» для освітньо-професійної програми «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» є формування комплексу компетентностей:

- **інтегральна компетентність:** здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі в ході професійної діяльності у галузі фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

- **загальні компетентності:**

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні

ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК09. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК11. Здатність спілкуватися з представниками інших професій груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК12 Здатність працювати автономно.

ЗК13. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

- **спеціальні (фахові, предметні) компетентності:**

СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.

СК02. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.

СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система, страхування та фондові ринки).

СК05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.

СК07. Здатність складати та аналізувати фінансову звітність.

СК08. Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

СК10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.

СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

Програмні результати навчання здобувачів з освітнього компоненту «Державні та муніципальні фінанси» полягають:

ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПР02. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.

ПР04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.

ПР05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система, страхування *та фондові ринки*).

ПР07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи, страхування *та фондового ринку*.

ПР09. Формувати і аналізувати фінансову звітність та правильно інтерпретувати отриману інформацію.

ПР10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.

ПР11. Володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

ПР12. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у фінансовій сфері діяльності.

ПР16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПР18. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

ПР19. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.

ПР21. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

ПР22. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, розуміти цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Освітній компонент «Державні та місцеві фінанси» поглиблює та конкретизує знання, набуті студентами при вивченні курсів «Економічна теорія» «Фінанси, гроші та кредит», «Податкова система», «Бюджетна система», «Казначейська система обслуговування бюджетів», «Фінансовий моніторинг», «Соціальна політика», «Міжнародні фінанси», «Інвестування», «Фінансовий менеджмент».

Для досягнення зазначених вище цілей цикл аудиторних навчальних занять обов'язково доповнюється самостійною роботою здобувачів вищої освіти.

Критерії оцінювання результатів навчання

Критерієм успішного проходження здобувачем вищої освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання освітнього компоненту. Мінімальний пороговий рівень оцінки варто визначати за допомогою якісних критеріїв і трансформувати його в мінімальну позитивну оцінку використовуваної числової (рейтингової) шкали.

Рівні компетентності	За шкалою ДТЕУ	Критерії оцінювання
Високий (дослідницький)	90-100	Має обґрунтовані та всебічні знання з дисципліни, вміє узагальнювати та систематизувати набуті знання; самостійно знаходить джерела інформації та працює з ними; проводить власні дослідження, може використовувати набуті знання та вміння при розв'язанні задач.
Достатній (частково-пошуковий)	82-89	Володіє навчальним матеріалом, вміє зіставляти та узагальнювати, виявляє творчий інтерес до предмету, виконує завдання з повним поясненням та обґрунтуванням, але допускає незначні помилки; може усвідомити нові для нього факти, ідеї.
	75-81	Володіє визначеним програмою навчальним матеріалом; розв'язує завдання, передбачені програмою, з частковим поясненням.
Елементарний (репродуктивний)	69-74	Володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні; може самостійно розв'язати та пояснити розв'язання завдання.
	60-68	Ознайомлений з навчальним матеріалом, відтворює його на репродуктивному рівні; виконує елементарні завдання за зразком або відомим алгоритмом.
Низький (фрагментарний)	35-59	Ознайомлений та відтворює навчальний матеріал на рівні окремих фактів та фрагментів матеріалу; під керівництвом викладача виконує елементарні завдання.
	1-34	Ознайомлений з навчальним матеріалом на рівні розпізнавання та відтворення окремих фактів.

Для очної (денна, вечірня) форми навчання поточна робота оцінюється в 100 балів, підсумковий контроль (екзамен) оцінюється в 100 балів.

До екзамену допускаються всі здобувачі вищої освіти, які набрали за результатами поточної роботи протягом семестру 60 балів.

Результат підсумкового контролю (екзамен) з освітнього компоненту для здобувачів очної форми навчання визначається як середньоарифметична сума балів поточної роботи та екзамену.

Кращим здобувачам, які повністю виконали програму з освітнього компоненту, виявили активність в науково-дослідній роботі за відповідною тематикою, стали призерами студентських олімпіад, виступали на конференціях та за результатами поточної роботи набрали 90 і більше балів, науково-педагогічний працівник має право виставити результат екзамену без опитування (при усному екзамені) чи виконання екзаменаційного завдання (при письмовому екзамені).

Результат підсумкового контролю (екзамен) з освітнього компоненту для здобувачів заочної форми навчання оцінюється в 100 балів, відповідно до Положення про організацію освітнього процесу від 07.02.2022 № 38 (зі змінами).

Здобувач вищої освіти, який не погоджується з оцінкою, отриманою під час підсумкового контролю, має право звернутися із проханням перегляду оцінки, одержаної на екзамені, відповідно до Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю знань студентів від 07.02.2022 № 32.

**Обсяг освітнього компоненту в кредитах та його розподіл
(тематичний план)**

Теми	Кількість годин				Форми контролю	Бальна оцінка
	всього	з них				
		лекції	практ.	СРС		
Тема 1. Теоретичні засади державних та муніципальних фінансів	16	4	6	6	В, УД, Е, Р	6
Тема 2. Фінансова політика у сфері державних та муніципальних фінансів	12	4	4	4	В, Д, П, Т	4
Тема 3. Бюджет, бюджетний устрій та бюджетний процес в Україні	12	4	4	4	В, П, Д, Т	4
Тема 4. Державний бюджет України	16	4	6	6	РМГ, Е, В, УД	6
Тема 5. Бюджет місцевого самоврядування як основа муніципальних фінансів	16	4	6	6	РМГ, Е, В, УД	6
Тема 6. Податки в системі державних та муніципальних фінансів	12	4	4	4	В, УД, К	4
Тема 7. Фінансове вирівнювання та бюджетне регулювання	12	4	4	4	Е, Д, П, Т	4
Тема 8. Бюджет орієнтований на результат	12	4	4	4	В, УД, Р	4
Тема 9. Джерела фінансування місцевого соціально-економічного розвитку	16	4	6	6	РМГ, Е, В, УД	6
Тема 10. Фінансування бюджетних організацій та установ	16	4	6	6	К, Е, В, УД	6
Тема 11. Фінанси житлово-комунальної сфери	12	4	4	4	В, УД, Д, П	4
Тема 12. Система фінансового забезпечення соціальних гарантій громадян України	12	4	4	4	В, УД, Д, П	4
Тема 13. Теорія і практика державного та муніципального кредиту	12	4	4	4	В, УД, Р	4
Тема 14. Управління державними та муніципальними фінансами	16	4	6	6	В, УД, Д, П, Е	6
Тема 15. Організація фінансового контролю на державному та муніципальному рівнях	12	4	4	4	В, УД, Д, П, Е	4
Індивідуальне завдання	36			36	ІЗ	28
Всього	240/8	60	72	108		100
<i>Підсумковий контроль – екзамен</i>						
Виконання курсової роботи	30/1	-	-	30	КР	100
<i>Підсумковий контроль – захист</i>						
Всього	270/9	60	72	138		

Перелік умовних позначень форм контролю та оцінка їх у балах:

В – відповідь на практичних заняттях – 1 бал	Р – реферат – 2 бали
РПЗ – розв’язання практичних завдань – 2 бали	К – кейс-стаді – 2 бали
УД – участь у дискусії – 1 бал	Е – есе – 2 бали
Т – тестування – 1 бал	Д – доповідь – 1 бали
РМГ – робота в малих групах – 2 бали	П – презентація – 1 бали
КР – курсова робота	
ІЗ – індивідуальні завдання – 15 балів (розробка ментальної карти/ розробка проєкту/ участь у наукових заходах)	

Загальна сума за поточну навчальну роботу (аудиторну та самостійну) за семестр – 100 балів.

II. ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Тема 1. Теоретичні засади державних та муніципальних фінансів

Історичні передумови формування державних фінансів. Відомості про державні фінанси. Теоретичні основи державних фінансів закладені у відтворювальному процесі. Сутність і дієвість фінансів. Функції державних фінансів. Фінансові ресурси. Завдання державних фінансів. Структура державних фінансів України. Ланки державних фінансів. Система державних фінансів. Правові та організаційні засади державних фінансів. Правові норми, що регулюють фінансові відносини.

Ідейні витоки теорій місцевого самоврядування та муніципальних фінансів. Етапи розвитку науки про місцеві фінанси. Визначення поняття «місцеві фінанси». Особливості поняття «муніципальні фінанси». Визначення інституту в різних галузях знань. Склад місцевих фінансових інститутів. Функції муніципальних фінансів. Правовий підхід до принципів організації муніципальних фінансів. Принципи організації місцевих фінансів в Україні. Науковий підхід до принципів організації муніципальних фінансів.

Тема 2. Фінансова політика у сфері державних та муніципальних фінансів

Сутність та значення фінансової політики в житті держави. Зміст фінансової політики. Фінансовий механізм. Фінансові показники. Складові фінансової політики: бюджетна, податкова, інвестиційна, грошово-кредитна, цінова, митна, соціальна. Фінансова система, фінансові ресурси, фінансова модель ринкової економіки, фінансова модель адміністративної економіки. Сучасні тенденції розвитку і типи фінансових систем. Сутність моделей фінансових відносин у суспільстві. Переваги та недоліки американської, західноєвропейської і скандинавської фінансових моделей. Основні напрямки державної фінансової політики їх правове забезпечення, необхідність реформування.

Державна регіональна політика. Фінансова політика органів місцевого самоврядування. Регіональна фінансова політика. Фінансова стратегія. Фінансова тактика. Бюджетна політика на місцевому рівні.

Тема 3. Бюджет, бюджетний устрій та бюджетний процес в Україні

Сутність і призначення бюджету держави. Економічний зміст бюджетних відносин. Історія становлення бюджету. Бюджетне законодавство України. Роль бюджету в управлінні економікою держави. Функції бюджету. Фактори впливу на формування державного бюджету. Бюджет – основний фінансовий план держави. Методологічні засоби балансування бюджету. Причини дефіциту. Види бюджетного дефіциту. Джерела фінансування бюджету. Заходи подолання бюджетного дефіциту. Методологічні засади бюджетного устрою. Бюджетна система України. Сутність бюджетного процесу на державному та муніципальних рівнях. Права і обов'язки учасників бюджетного процесу. Контроль за виконанням бюджетного законодавства.

Тема 4. Державний бюджет України

Економічна суть доходів бюджету. Методи формування доходів державного бюджету. Джерела формування доходів бюджету. Класифікація доходів державного бюджету. Основи планування доходів державного бюджету. Основи обрахунку планових обсягів податків.

Видатки державного бюджету, їхня економічна суть. Бюджетна класифікація видатків. Класифікація фінансування бюджету. Класифікація державного боргу. Планування видатків державного бюджету.

Організаційні засади виконання бюджету. Порядок складання розпису асигнувань. Виконання державного бюджету за доходами. Виконання державного бюджету за видатками.

Тема 5. Бюджет місцевого самоврядування як основа муніципальних фінансів

Становлення та розвиток інституту місцевих бюджетів. Етапи розвитку місцевих бюджетів України. Роль місцевих фінансів в економічній системі державі. Принципи організації місцевих бюджетів.

Муніципальні фінанси як основа місцевого самоврядування. Особливості організації місцевих бюджетів. Структура місцевих бюджетів. Надходження бюджету розвитку. Роль місцевих бюджетів у забезпеченні розвитку країни.

Поняття та склад доходів бюджетів місцевого самоврядування. Теоретичні основи місцевого оподаткування. Механізм справляння місцевих податків і зборів. Проблеми мобілізації доходів місцевих бюджетів: вітчизняний і зарубіжний досвід.

Поняття і склад видатків бюджетів місцевого самоврядування. Планування видаткової частини бюджетів місцевого самоврядування. Організація фінансування видатків бюджетів місцевого самоврядування. Зарубіжний досвід використання коштів місцевих бюджетів.

Тема 6. Податки в системі державних та муніципальних фінансів

Сутність податків та їхня функція в державних та муніципальних фінансах. Податкова система у формуванні державних та місцевих доходів. Система податків в Україні. Порядок обрахунку та сплати загальнодержавних та місцевих податків. Оподаткування за спрощеною системою. Рентна плата. Місцеві податки й платежі (збори).

Тема 7. Фінансове вирівнювання та бюджетне регулювання

Економічний зміст, необхідність та цілі фінансового вирівнювання. Вертикальні та горизонтальні фіскальні дисбаланси. Вертикальне та горизонтальне бюджетне вирівнювання.

Бюджетне регулювання. Мета бюджетного регулювання та шляхи її досягнення. Напрямки бюджетного регулювання. Методи бюджетного регулювання. Види нормативів відрахувань від регулюючих доходів. Сучасний стан та проблеми здійснення фінансового вирівнювання в Україні. Досягнення цілей фінансового вирівнювання в процесі реалізації регіональної політики України.

Шляхи підвищення результативності фінансового вирівнювання. Бюджетний федералізм як форма організації міжбюджетних відносин. Головні завдання сучасної політики фінансового вирівнювання. Розробка й реалізація державної політики фінансового вирівнювання.

Тема 8. Бюджет орієнтований на результат

Програмно-цільовий метод (ПМЦ) бюджетування. Основні риси та компоненти ПМЦ. Елементи бюджетної програми. Стратегічне планування та середньострокове бюджетне прогнозування.

Гендерно-орієнтоване бюджетування (ГОБ). Сутність, нормативно-правова база та переваги ГОБ. Етапи проведення гендерно-бюджетного аналізу. Перехід від гендерного бюджетного аналізу програм до змін у політиці та бюджетах.

Прозорість бюджету. Залучення громадськості до бюджетного процесу. Бюджет участі.

Тема 9. Джерела фінансування місцевого соціально-економічного розвитку

Джерела фінансових ресурсів територіальних громад. Фінансові ресурси різних економічних агентів, зокрема, місцевих та центральних органів влади, приватних суб'єктів господарювання, фінансових установ та неурядових організацій, а також іноземних держав та міжнародних фінансових організацій. Класифікація фінансових ресурсів: за територіальним походженням, регулярністю використання, економічним змістом, способом залучення. Джерела фінансування місцевого соціально-економічного розвитку: бюджетні; інвестиційні; кредитні; грантові.

Бюджетні механізми фінансування розвитку територіальних громад. Співробітництво територіальних громад. Продаж комунального майна. Оренда комунального майна. Державні цільові програми. Місцеві цільові програми. Фінансування проектів з Державного фонду регіонального розвитку.

Інвестиційні механізми фінансування розвитку територіальних громад. Корпоратизація комунальних підприємств. Компенсація впливу. Державно-приватне партнерство.

Грантові механізми фінансування розвитку територіальних громад. Міжнародна технічна допомога. Ендавмент. Краудфандинг.

Кредитні механізми фінансування розвитку територіальних громад. Місцеві запозичення. Облігаційні та безоблігаційні позики. Місцеві гарантії. Кредити міжнародних фінансових організацій.

Тема 10. Фінансування бюджетних організацій та установ

Основні положення бюджетного фінансування. Порядок складання кошторису. Класифікація видатків кошторису. Порядок затвердження і виконання кошторису. Спеціальні кошти бюджетних установ.

Методи і види фінансування із Державного бюджету. Організація фінансування з місцевих бюджетів.

Бюджетне інвестування. Розрахунки між бюджетом поточних витрат і бюджетом розвитку. Фінансування видатків бюджету розвитку.

Державні міжбюджетні трансферти.

Інституційні засади управління фінансами охорони здоров'я. Фінансове забезпечення розвитку освіти, науки та культури.

Тема 11. Фінанси житлово-комунальної сфери

Поняття про комунальну власність і об'єкти права комунальної власності. Правові заходи функціонування комунальної власності. Місцеве господарство і його роль у формуванні місцевих бюджетів. Види комунальних підприємств. Ієрархія реалізації майнового права комунальної власності і управління комунальним майном. Особливості фінансової діяльності підприємств комунальної власності. Основні напрями реформування комунального сектора в Україні.

Особливості організації фінансів житлово-комунального господарства. Специфіка фінансової діяльності підприємств комунального обслуговування. Тарифна політика підприємств комунального господарства: її сутність і визначальні фактори. Роль органів місцевого самоврядування у формуванні тарифної політики підприємств житлово-комунального господарства.

Соціально-економічне значення житлового господарства. Організація обслуговування житлового фонду. Склад житлового фонду за приналежністю до форм власності. Джерела доходів та фінансових надходжень житлово-експлуатаційних організацій. Особливості фінансування витрат житлово-експлуатаційних організацій.

Тема 12. Система фінансового забезпечення соціальних гарантій громадян України

Економічна суть соціального захисту. Соціальні цільові фонди.

Теоретичні засади функціонування пенсійної системи України. Система пенсійного забезпечення в Україні. Солідарна система загальнообов'язкового пенсійного страхування. Система недержавного пенсійного забезпечення. Функції та обов'язки Пенсійного фонду України. Особливості формування бюджету Пенсійного фонду України. Види пенсійних виплат з Накопичувального фонду. Управління накопичувальним фондом. Державне формування коштів Пенсійного фонду та напрями їхнього використання.

Соціально-економічна природа безробіття: причини та наслідки. Економічна сутність соціального страхування на випадок безробіття. Фінансове забезпечення державного соціального страхування на випадок безробіття. Тактика використання коштів соціального страхування на випадок безробіття.

Порядок формування бюджету Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування з тимчасової втрати працездатності. Матеріальне забезпечення та соціальні послуги. Допомога з вагітності та пологів. Допомога з народження дитини та за її доглядом. Допомога на поховання. Допомога через оздоровлення фізичних осіб.

Фонд соціального страхування від нещасних випадків. Функціональні

обов'язки фонду. Механізм формування ресурсів Фонду соціального страхування від нещасних випадків. Види страхових виплат Фондом соціального страхування від нещасних випадків. Організація проведення страхових виплат.

Тема 13. Теорія і практика державного та муніципального кредиту

Зміст державного кредиту як економічної категорії. Державний кредит як фінансова категорія. Теоретичні та правові засади державного кредиту. Правові основи місцевих запозичень. Роль державного кредиту в формуванні фінансових ресурсів держави

Економічна природа формування державного боргу. Класифікація державного боргу. Обслуговування державного боргу. Методи управління державним боргом. Державні гарантії у перехідній економіці.

Муніципальний кредит і муніципальні запозичення. Порівняння характерних рис муніципального, державного та банківського кредитів. Функції муніципального кредиту. Обсяги та умови здійснення муніципальних запозичень. Роль органів місцевої влади у механізмі розміщення муніципальних облігацій.

Надання позик місцевим бюджетам за рахунок коштів єдиного казначейського рахунку. Переваги казначейської системи обслуговування місцевих бюджетів для органів місцевого самоврядування. Тимчасовий касовий розрив.

Порядок надання місцевих гарантій. Муніципальний борг та особливості управління ним. Особливості функціонування муніципальних банків. Вітчизняний і зарубіжний досвід розвитку муніципального кредиту.

Тема 14. Управління державними та муніципальними фінансами

Організація управління державними фінансами. Основи управління державними доходами. Оцінювання доцільності державних видатків. Суб'єкти і структура органів управління державними фінансами. Стан розвитку управління державними фінансами. Дотримання загальної бюджетно-податкової дисципліни у середньостроковій перспективі.

Підвищення ефективності розподілу ресурсів на рівні формування державної політики. Забезпечення ефективного виконання бюджету. Організація управління державними фінансами. Управління державними інвестиціями. Зарубіжний досвід організації управління державними фінансами.

Функціональні повноваження місцевих фінансових органів. Система казначейського обслуговування місцевих бюджетів. Головна мета запровадження казначейської системи виконання бюджету. Система казначейського обслуговування коштів місцевих бюджетів органами казначейства. Правила відкриття та обслуговування рахунків в органах казначейства. Види бюджетних рахунків. Казначейське обслуговування видаткової частини місцевих бюджетів. Головні розпорядники та розпорядники нижчого рівня. Розрахункове обслуговування бюджетних установ органами казначейства.

Участь громадськості в управлінні фінансами на місцевому рівні. Очікувані особисті вигоди індивідів від участі у бюджетному процесі. Організація управління муніципальними фінансами за кордоном.

Тема 15. Організація фінансового контролю на державному та муніципальному рівнях

Державний фінансовий контроль та його система. Види, методи та форми державного фінансового контролю. Суб'єкти державного фінансового контролю України. Інституційне середовище державного фінансового контролю та методичні основи оцінка його ефективності. Державний фінансовий контроль у бюджетній сфері. Стандарти державного фінансового контролю. Квасісуб'єкти державного фінансового контролю України. Стратегія удосконалення державного фінансового контролю використання коштів бюджетів.

Поняття і вихідні доміанти фінансового контролю на місцевому рівні. Об'єкти та суб'єкти фінансового контролю на місцевому рівні. Завдання та принципи фінансового контролю на місцевому рівні.

Повноваження органів державної та місцевої влади в сфері фінансового контролю. Громадський контроль і його роль в управлінні муніципальними фінансами. Зарубіжний досвід фінансового контролю на локальному рівні.

Структура освітнього компоненту

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час здобувача, год
1	2	3
<p>Аналізувати сутність та місце державних та муніципальних фінансів у системі фінансів; бюджетну систему держави та місцевого самоврядування.</p> <p>Пояснювати функції та принципи організації державних та муніципальних фінансів; етапи бюджетного процесу та методи державного регулювання бюджетної системи.</p> <p>Розуміти відмінності між державними та муніципальними фінансами; зв'язок державних та муніципальних фінансів з іншими сферами фінансової системи.</p> <p>Характеризувати основні характеристики та функції державних та муніципальних фінансів.</p> <p>Усвідомлювати важливість державних та муніципальних фінансів для розвитку країни.</p>	<p>Тема 1. Теоретичні засади державних та муніципальних фінансів</p> <p>Лекція №1 План лекції 1. Теоретичні основи державних фінансів, їх завдання. 2. Структура державних фінансів.</p> <p>Лекція №2 План лекції 1. Муніципальні фінанси як основа місцевого самоврядування. 2. Організація та управління державними та муніципальними фінансами.</p> <p>Рекомендовані джерела: Основні: 2-3, 7, 9,10 Додаткові: 1, 8, 9 Інтернет-джерела: 3, 4, 11,12</p> <p>Самостійна робота здобувачів Вивчення та доповнення матеріалу лекції. Виконання індивідуального завдання на теми: 1. Історія передумови формування бюджету держави. 2. Правові і організаційні засади державних фінансів. 3. Функції державних та муніципальних фінансів. 4. Виникнення і розвиток вчення про муніципальні фінанси. 5. Міжнародні принципи організації муніципальних фінансів. 6. Місцеве самоврядування та його роль у становленні місцевих фінансів 7. Формування нормативно-правового забезпечення місцевих фінансів Підготовка до практичного заняття. Виконання тестових завдань в СУН «MOODLE»</p> <p>Практичне заняття №1 Питання до заняття 1. Сутність, функції та особливості організації державних та муніципальних фінансів. 2. Склад і структура системи державних фінансів України.</p> <p>Практичне заняття №2 Питання до заняття 1. Система місцевих фінансів та характеристика її складових. 2. Організація і управління державними та муніципальними фінансами.</p> <p>Практичне заняття №3 Питання до заняття 1. Завдання та перспективи розвитку державних та муніципальних фінансів 2. Роль міжнародних фінансових інституцій у системі державних та муніципальних фінансів України</p>	<p>2</p> <p>2</p> <p>6</p> <p>2</p> <p>2</p> <p>2</p>

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час здобувача, год
1	2	3
<p>Аналізувати фінансову політику у сфері державних та муніципальних фінансів.</p> <p>Пояснювати цілі, методи та результати фінансових заходів урядів на різних рівнях.</p> <p>Розуміти принципи та механізми управління державними та муніципальними фінансами.</p> <p>Характеризувати основні риси та підходи, що визначають управління державними та муніципальними фінансами.</p> <p>Усвідомлювати роль та значення фінансової політики у сфері державних та муніципальних фінансів</p>	<p>Тема 2. Фінансова політика у сфері державних та муніципальних фінансів</p> <p>Лекція №3 План лекції</p> <p>1. Фінансова політика держави, її сутність і складові.</p> <p>2. Напрями державної фінансової політики у сфері муніципальних фінансів.</p> <p>Лекція №4 План лекції</p> <p>1. Економічні засади та пріоритети фінансової політики органів місцевого самоврядування.</p> <p>2. Реалізація фінансової політики у сфері муніципальних фінансів України.</p> <p>Рекомендовані джерела: Основні: 2-7, 9,10 Додаткові: 1-3, 6,8-10 Інтернет-джерела: 3, 8 11, 12</p>	2
	<p>Самостійна робота здобувачів Вивчення та доповнення матеріалу лекції. Виконання індивідуального науково-дослідного завдання, а саме:</p> <p>1. Есе-рефлексія (до 350 слів) на статтю «Фінансова політика держави: теоретичні аспекти та практична реалізація в Україні».</p> <p>2. Написання реферату та підготовка презентації на одну із тем:</p> <p>2.1. Основні етапи становлення фінансової політики України.</p> <p>2.2. Фінансова політика в системі економічної науки.</p> <p>2.3. Сутнісно-функціональна характеристика фінансової політики.</p> <p>2.4. Методологічні основи фінансової політики як системи діяльності.</p> <p>2.5. Роль фінансової політики у забезпеченні сталого розвитку.</p> <p>2.6. Бюджетна політика на місцевому рівні.</p> <p>2.7. Державна регіональна політика та її роль у забезпеченні фінансової стабільності регіонів.</p> <p>2.8. Фінансова політика зарубіжних країн.</p> <p>Підготовка до практичного заняття. Виконання тестових завдань в СУН «MOODLE»</p>	4
	<p>Практичне заняття №4 Питання до заняття</p> <p>1. Сутність, типи та напрямки реалізації фінансової політики держави.</p> <p>2. Державна регіональна політика та її роль у забезпеченні фінансової стабільності регіонів.</p> <p>3. Фінансовий механізм.</p> <p>Практичне заняття №5 Питання до заняття</p> <p>1. Фінансові показники.</p> <p>2. Роль фінансової політики у забезпеченні сталого розвитку.</p> <p>3. Основні складові фінансової політики</p>	2

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час здобувача, год
1	2	3
<p>Аналізувати та оцінювати механізми формування та виконання державного і місцевих бюджетів.</p> <p>Пояснювати ключові принципи та етапи формування та виконання бюджету на різних рівнях.</p> <p>Розуміти структуру та функціонування бюджетної системи країни.</p> <p>Характеризувати основні риси та підходи до формування і виконання бюджетів на різних рівнях влади.</p> <p>Усвідомлювати вплив бюджетних рішень на економіку та суспільство.</p>	<p>Тема 3. Бюджет, бюджетний устрій та бюджетний процес в Україні</p> <p>Лекція №5</p> <p>План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Бюджет, як фінансовий план держави, його функції та роль. 2. Економічний зміст та роль державного та місцевих бюджетів, їхня структура.. 3. Бюджетний устрій та побудова бюджетної системи України. <p>Лекція №6</p> <p>План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Бюджетний процес та його учасники на державному рівні. 2. Бюджетний процес та його учасники на муніципальному рівні. <p>Рекомендовані джерела:</p> <p>Основні: 1-10 Додаткові: 1-14, 8-9 Інтернет-джерела: 1, 3, 4, 6-8, 11, 12</p>	<p>2</p> <p>2</p>
	<p>Самостійна робота здобувачів</p> <p>Вивчення та доповнення матеріалу лекції.</p> <p>Виконання індивідуального науково-дослідного завдання, а саме написання реферату на одну із тем:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Організація бюджетного процесу в Україні. 2. Бюджет — основний фінансовий план держави. 3. Бюджет як інструмент реалізації соціально-економічних програм. 4. Вплив програмно-цільового методу на якість формування і виконання бюджету. 5. Структуру бюджетної класифікації з врахуванням останніх змін до Бюджетного Кодексу. 6. Склад матеріальної та фінансової основи місцевого самоврядування. 7. Забезпечення прозорості та відкритості бюджетного процесу на місцевому рівні. 8. Зміст і стадії бюджетного процесу на місцевому рівні <p>Підготовка до практичного заняття.</p> <p>Виконання тестових завдань в СУН «MOODLE»</p>	4
	<p>Практичне заняття №6</p> <p>Питання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Економічний зміст і роль державного бюджету. 2. Економічний зміст та роль місцевих бюджетів, їхня структура. 3. Структура бюджетної системи та принципи бюджетного устрою. <p>Практичне заняття №7</p> <p>Питання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Бюджетний процес на загальнодержавному рівні. 2. Бюджетний процес та його учасники на місцевому рівні. 	2
<p>Аналізувати структуру та динаміку доходів і витрат</p>	<p>Тема 4. Державний бюджет України</p> <p>Лекція №7</p> <p>План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність доходів бюджету, джерела та методи їх формування 	2

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час здобувача, год
1	2	3
державного бюджету, оцінювати ефективність використання бюджетних коштів та вплив бюджетної політики на економіку країни. Пояснювати ключові принципи формування, затвердження та виконання державного бюджету. Розуміти структуру та функціонування державного бюджету. Характеризувати основні риси та підходи до формування і виконання державного бюджету. Усвідомлювати важливість та вплив бюджетної політики на економіку та суспільство.	2. Склад і структура доходів державного бюджету Лекція №8 План лекції 1. Видатки державного бюджету, їх економічна суть та класифікація. 2. Виконання державного бюджету України. Рекомендовані джерела: Основні: 1-6 Додаткові: 1-3, 8-9 Інтернет-джерела: 1, 3, 4, 8,11, 12	2
	Самостійна робота здобувачів Вивчення та доповнення матеріалу лекції. Виконання індивідуального науково-дослідного завдання, а саме: 1. Есе-рефлексія (до 350 слів) на статтю «Державний бюджет на ____ рік: основні цифри». 2. Написання реферату та підготовка презентації на одну із тем: 2.1. Місце Держбюджету в системі фінансових планів України. 2.2. Основи планування доходів державного бюджету. 2.3. Управління доходами Державного бюджету. 2.4. Бюджетне фінансування. 2.5. Сучасний стан формування видатків Державного бюджету. Виконання аналітичної роботи на тему: «Аналіз планування та виконання державного бюджету за доходами та видатками». Підготовка до практичного заняття. Виконання тестових завдань в СУН «MOODLE»	6
	Практичне заняття №8 Питання до заняття 1. Організація формування та розподілу доходів державного бюджету. 2. Класифікація доходів державного бюджету та їх склад.	2
	Практичне заняття №9 Питання до заняття 1. Основи планування доходів державного бюджету. 2. Економічна суть та класифікація видатків державного бюджету.	2
	Практичне заняття №10 Питання до заняття 1. Виконання державного бюджету України. 2. Звіт та контроль за виконанням Державного бюджету	2
Аналізувати та оцінювати фінансову базу місцевих громад, їхні доходи і витрати, а також ефективність використання бюджетних коштів на місцевому рівні. Пояснювати	Тема 5. Бюджети місцевого самоврядування як основа муніципальних фінансів Лекція №9 План лекції 1. Становлення та розвиток інституту місцевих бюджетів. 2. Принципи організації місцевих бюджетів . 3. Склад матеріальної та фінансової основи місцевого самоврядування. Лекція №10 План лекції 1. Джерела і склад доходів місцевих бюджетів.	2
		2

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час здобувача, год
1	2	3
<p>принципи формування, затвердження та виконання місцевих бюджетів.</p> <p>Розуміти структуру та функціонування місцевих бюджетів.</p> <p>Характеризувати основні риси та підходи до формування і виконання місцевих бюджетів.</p> <p>Усвідомлювати важливість місцевих бюджетів для розвитку громад та забезпечення їх фінансової стабільності.</p>	<p>2. Основи формування видаткової частини місцевих бюджетів.</p> <p>3. Програмно-цільовий метод бюджетного планування.</p> <p>4. Виконання місцевих бюджетів за доходами та видатками.</p> <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1-10 Додаткові: 1-2, 6, 8-9 Інтернет-джерела: 1, 3,4,7, 8, 11-12</p>	
	<p>Самостійна робота здобувачів Вивчення та доповнення матеріалу лекції. Написання реферату на одну із тем:</p> <p>1. Зарубіжний досвід функціонування місцевих бюджетів та можливості його використання у вітчизняній практиці. 2. Зміцнення фінансової бази місцевих бюджетів в умовах бюджетної реформи. 3. Власні та закріпленні доходи місцевих бюджетів. 4. Зарубіжний досвід використання коштів місцевих бюджетів.</p> <p>Виконання аналітичної роботи на тему: Аналіз місцевих бюджетів _____ області за останні 5-ть років. Підготовка до практичного заняття. Виконання тестових завдань в СУН «MOODLE»</p>	6
	<p>Практичне заняття №11 Питання до заняття</p> <p>1. Роль місцевих бюджетів у фінансовій системі держави. 2. Економічна сутність місцевих бюджетів, їхня структура. 3. Правові засади формування та виконання місцевих бюджетів.</p>	2
	<p>Практичне заняття №12 Питання до заняття</p> <p>1. Джерела і склад доходів місцевих бюджетів. 2. Планування дохідної та видаткової частини бюджетів місцевого самоврядування.</p>	2
	<p>Практичне заняття №13 Питання до заняття</p> <p>1. Організація фінансування видатків бюджетів місцевого самоврядування. 2. Аналіз виконання місцевих бюджетів за доходами та видатками.</p>	2
<p>Аналізувати структуру податкових надходжень, їх вплив на економіку та соціальну сферу, а також ефективність податкової політики.</p> <p>Пояснювати роль податків у</p>	<p>Тема 6. Податки в системі державних та муніципальних фінансів Лекція №11 План лекції</p> <p>1. Сутність податків та їх функція у державних фінансах. 2. Податкова система у формуванні державних доходів. 3. Система оподаткування в Україні.</p>	2
	<p>Лекція №12 План лекції</p> <p>1. Теоретичні основи місцевого оподаткування 2. Механізм справляння місцевих податків і зборів. 3. Поширення практики самооподаткування мешканців територіальних громад.</p>	2

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час здобувача, год
1	2	3
<p>формуванні бюджетів. Розуміти функції податків, їх види та класифікацію. Характеризувати основні риси та функції податкової системи, її структуру та принципи. Усвідомлювати значення податків для суспільства та економіки.</p>	<p>Рекомендовані джерела Основні: 2-8 Додаткові: 1-3, 8-9 Інтернет-джерела: 1-4, 6-12</p> <p>Самостійна робота здобувачів Вивчення та доповнення матеріалу лекції. Підготовка доповіді та презентації на одну із тем: 1. Зміст, елементи та принципи податкового адміністрування. 2. Податкова політика держави в контексті формування системи податкового адміністрування. 3. Результати фіскальної децентралізації за останні 3 роки. 4. Поширення практики самооподаткування мешканців територіальних громад Підготовка до практичного заняття. Виконання тестових завдань в СУН «MOODLE»</p>	
	<p>Практичне заняття №14 Питання до заняття 1. Природа й функції податків, зборів, обов'язкових платежів. 2. Принципи оподаткування. 3. Податкова система та її елементи.</p>	4
	<p>Практичне заняття №15 Питання до заняття 1. Місцева система оподаткування і принципи її формування. 2. Формування податкових надходжень місцевих бюджетів. 3. Поширення практики самооподаткування мешканців територіальних громад.</p>	2
<p>Аналізувати механізми та інструменти, що використовуються для забезпечення рівномірного розподілу фінансових ресурсів між різними адміністративно-територіальними одиницями. Пояснювати основні принципи, мету та механізми фінансового вирівнювання і бюджетного</p>	<p>Тема 7. Фінансове вирівнювання та бюджетне регулювання Лекція №13 План лекції 1. Фінансове вирівнювання, його необхідність та принципи здійснення. 2. Цілі, інструменти, методи бюджетного регулювання. 3. Бюджетні трансферти, їхня класифікація та характеристика</p> <p>Лекція №14 План лекції 1. Практика та проблеми фінансового вирівнювання в Україні 2. Інструменти фінансового вирівнювання в державній регіональній політиці України 3. Необхідні умови підвищення результативності фінансового вирівнювання</p> <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1-10 Додаткові: 1-3, 8-10 Інтернет-джерела: 1-4, 6-8, 9-12</p>	2
		2

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час здобувача, год
1	2	3
<p>регулювання.</p> <p>Характеризувати основні риси, типи та підходи до вирівнювання фінансових можливостей регіонів та регулювання міжбюджетних відносин.</p> <p>Усвідомлювати важливість та вплив цих процесів на економічний та соціальний розвиток регіонів.</p>	<p>Самостійна робота здобувачів Вивчення та доповнення матеріалу лекції. Підготовка доповіді та презентації на одну із тем:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Бюджетний федералізм як форма організації міжбюджетних відносин. 2. Види міжбюджетних трансфертів та їх характеристика. 3. Організація міжбюджетних потоків в Україні. 4. Принципи правового регулювання міжбюджетних відносин в Україні. <p>Індивідуальне завдання: Здійснити аналіз міжбюджетного вирівнювання в Україні за останні п'ять років. Порівняти практику міжбюджетного регулювання України з однією із зарубіжних країн (на вибір). Підготовка до практичного заняття.</p> <p>Практичне заняття №16 Питання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Зміст міжбюджетних відносин та особливості їх організації 2. Види міжбюджетних трансфертів та їх характеристика 3. Реформування міжбюджетних відносин <p>Практичне заняття №17 Питання до заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Механізм вирівнювання за рахунок дотацій 2. Порядок та умови надання субвенцій 3. Порядок розрахунку фінансової спроможності територіальної громади 	<p>4</p> <p>2</p> <p>2</p>
<p>Аналізувати процеси та підходи до складання і виконання бюджету, які спрямовані на досягнення конкретних результатів.</p> <p>Пояснювати принципи і методологію планування бюджету, що базується на досягненні визначених результатів.</p> <p>Розуміти</p>	<p>Тема 8. Бюджет орієнтований на результат</p> <p>Лекція №15 План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Суть та складові бюджетування орієнтованого на результат 2. Застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі 3. Основні риси та компоненти програмно-цільового методу. 4. Стратегічне планування та середньострокове бюджетне прогнозування <p>Лекція №16 План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Гендерно орієнтоване бюджетування: сутність, нормативно-правова база та перспективи 2. Етапи проведення гендерно-бюджетного аналізу 3. Прозорість бюджет. Бюджет участі <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1-10 Додаткові: 1-3, 8-9 Інтернет-джерела: 3, 4, 8, 11, 12</p>	<p>2</p> <p>2</p>

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час здобувача, год
1	2	3
структуру, функції і методи бюджетування, що спрямовані на досягнення конкретних результатів. Характеризувати основні риси і принципи цього підходу до бюджетування.	Самостійна робота здобувачів Вивчення та доповнення матеріалу лекції. Підготовка доповіді та презентації на одну із тем: 1. Бюджетування, орієнтоване на результат, як інструмент реформування бюджетних відносин. 2. Програмно-цільовий метод у бюджетному процесі. 3. Програмно-цільовий метод у бюджетному процесі: важливо для об'єднаних громад. 4. Модель середньострокового бюджетного планування з елементами гендерно-орієнтованого бюджетування. Підготовка до практичного заняття.	4
Усвідомлювати важливості цього підходу для покращення державного управління та підвищення ефективності публічних фінансів.	Практичне заняття №18 Питання до заняття 1. Загальний огляд програмно-цільового методу 2. Бюджетна програма та показники виконання бюджетних програм	2
	Практичне заняття №19 Питання до заняття 1. Проведення гендерного бюджетного аналізу 2. Оцінка гендерного впливу запланованих бюджетних заходів 3. Практика застосування бюджету участі	2
Аналізувати різноманітні фінансові ресурси, доступні для фінансування розвитку місцевих громад. Пояснювати основні види фінансових ресурсів, які можуть використовуватись для реалізації програм і проектів на місцевому рівні. Розуміти	Тема 9. Джерела фінансування місцевого соціально-економічного розвитку Лекція №17 План лекції 1. Джерела фінансових ресурсів територіальної громади. 2. Бюджетні механізми фінансування розвитку територіальної громади. 3. Інвестиційні механізми фінансування розвитку територіальної громади. Лекція №18 План лекції 1. Грантові механізми фінансування проектів місцевого соціально-економічного розвитку. 2. Кредитні механізми фінансування місцевого економічного розвитку. Рекомендовані джерела: Основні: 1-10 Додаткові: 1-2, 8-9 Інтернет-джерела: 1-4, 6-8, 11, 12	2 2

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час здобувача, год
1	2	3
<p>механізми формування і використання різних фінансових ресурсів на місцевому рівні.</p> <p>Характеризувати основні риси та особливості кожного джерела фінансування, їх переваги і недоліки, а також умови і процедури їх залучення та використання.</p> <p>Усвідомлювати важливість і роль різних фінансових ресурсів для забезпечення сталого розвитку місцевих громад.</p>	<p>Самостійна робота здобувачів Вивчення та доповнення матеріалу лекції. Підготовка доповіді та презентації на одну із тем: 1. Механізм формування бюджетних ресурсів ТГ. 2. Механізм фінансування бюджетного розвитку. 3. Особливості фінансування проектів з Державного фонду регіонального розвитку. 4. Переваги і особливості механізму міжмуніципального співробітництва. 5. Механізм державно-приватного партнерства. 6. Особливості інвестиційних джерел фінансування місцевого соціально-економічного розвитку. Підготовка до практичного заняття. Виконання тестових завдань в СУН «MOODLE»</p>	6
	<p>Практичне заняття №20 Питання до заняття 1 Механізм бюджетного фінансування розвитку громади. 2. Інвестиційні механізми фінансування соціально-економічного розвитку.</p> <p>Практичне заняття №21 Питання до заняття 1. Грантові механізми фінансування проектів місцевого соціально-економічного розвитку. 2. Кредитні механізми фінансування місцевого економічного розвитку.</p>	2
	<p>Практичне заняття №22 Питання до заняття 1. Фінансування проектів з Державного фонду регіонального розвитку. 2. Переваги і особливості механізму міжмуніципального співробітництва.</p>	2
<p>Аналізувати джерела, механізми і обсяги фінансових ресурсів, що спрямовуються на забезпечення їхньої діяльності.</p> <p>Пояснювати принципи, процеси і підходи до фінансування державних і комунальних установ.</p> <p>Розуміти</p>	<p>Тема 10. Фінансування бюджетних організацій та установ Лекція №19 План лекції 1. Бюджетне фінансування, його принципи, форми та методи 2. Джерела фінансування видатків бюджетних установ та організацій 3. Резервний фонд бюджету 4. Використання бюджетних призначень бюджетними установами та організаціями</p> <p>Лекція №20 План лекції 1. Кошторис бюджетної установи: порядок складання, розгляду та затвердження 2. Фінансові нормативи бюджетної забезпеченості 3. Власні надходження бюджетних установ</p>	2
		2

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час здобувача, год
1	2	3
<p>секторі ЖКГ. Характеризувати основні риси та особливості фінансової системи ЖКГ, види доходів і витрат, методи управління фінансами, а також роль державного та приватного секторів у фінансуванні та наданні комунальних послуг. Усвідомлювати важливість ефективного управління фінансами у цьому секторі для забезпечення якісного надання комунальних послуг та сталого розвитку міської інфраструктури.</p>	<p>4. Особливості фінансування витрат житлово-експлуатаційних організацій. Рекомендовані джерела: Основні: 1-10 Додаткові: 1-2, 8-9 Інтернет-джерела: 1-12</p>	
	<p>Самостійна робота здобувачів Вивчення та доповнення матеріалу лекції. Підготовка доповіді та презентації на одну із тем: 1. Поняття про комунальну власність і об'єкти права комунальної власності. 2. Основні напрями реформування комунального сектора в Україні. 3. Специфіка фінансової діяльності підприємств комунального обслуговування. 4. Тарифна політика підприємств комунального господарства: її сутність і визначальні фактори. 5. Роль органів місцевого самоврядування у формуванні тарифної політики підприємств житлово-комунального господарства. 6. Соціально-економічне значення житлового господарства. 7. Організація обслуговування житлового фонду 8. Зарубіжний досвід функціонування підприємств муніципального господарства. Підготовка до практичного заняття. Виконання тестових завдань в СУН «MOODLE»</p>	4
	<p>Практичне заняття №26 Питання до заняття 1. Фінансові ресурси підприємств комунального господарства. 2. Фінансове планування на підприємствах комунального господарства. 3. Оцінювання фінансового стану підприємств комунального господарства.</p> <p>Практичне заняття №27 Питання до заняття 1. Планування і калькулювання собівартості житлово-комунальних послуг. 2. «Дорожня карта» реформування житлово-комунального господарства України. 3. Організаційно-фінансові аспекти відновлення міського житлового фонду регіону.</p>	2
<p>Аналізувати джерела фінансування, обсяги коштів, розподіл та ефективність використання фінансових ресурсів,</p>	<p>Тема 12. Система фінансового забезпечення соціальних гарантій громадян України Лекція №23 План лекції 1. Методологічні підходи у формуванні системи соціального захисту. 2. Економічна характеристика пенсійної системи України. 3. Фонди пенсійного забезпечення як суб'єкти пенсійної системи.</p>	2

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час здобувача, год
1	2	3
спрямованих на забезпечення соціальних гарантій. Пояснювати принципи та механізми фінансування соціальних програм та виплат, які забезпечують соціальний захист громадян.	Лекція №24 План лекції 1. Державне формування коштів пенсійного фонду та напрями їх використання. 2. Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття. 3. Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування з тимчасової втрати працездатності. 4. Фонд соціального страхування від нещасних випадків. Рекомендовані джерела: Основні: 1-10 Додаткові: 1-10 Інтернет-джерела: 1-12	2
Розуміти структуру, функції та методи фінансування, які застосовуються для забезпечення соціального захисту населення. Характеризувати основні риси та особливості процесу фінансування соціальних гарантій, види соціальних виплат та послуг, методи управління фінансовими ресурсами.	Самостійна робота здобувачів Вивчення та доповнення матеріалу лекції. Підготовка доповіді та презентації на одну із тем: 1. Особливості формування соціальної орієнтації державних фінансів. 2. Форми й методи соціального захисту. 3. Видатки на соціальний захист населення. 4. Пенсійне забезпечення. 5. Система соціального страхування й перерозподіл прибутків. 6. Державна допомога сім'ям з дітьми і сімейна політика. 7. Порядок фінансування освіти. 8. Фінансування витрат на культуру та мистецтво. 9. Фінансування закладів охорони здоров'я, фізичної культури та спорту Підготовка до практичного заняття. Виконання тестових завдань в СУН «MOODLE»	4
Характеризувати основні риси та особливості процесу фінансування соціальних гарантій.	Практичне заняття №28 Питання до заняття 1. Різновиди й форми соціальних гарантій. 2. Джерела фінансового забезпечення соціальних гарантій. 3. Сфери застосування системи соціальних гарантій України.	2
	Практичне заняття №29 Питання до заняття 1. Різновиди державних соціальних допомог, які надаються в Україні. 2. Планування видатків на утримання бюджетних закладів соціального обслуговування. 3. Видатки на соціальний захист населення. 4. Державна допомога сім'ям з дітьми і сімейна політика.	2
Аналізувати концептуальні основи, механізми функціонування та ефективність використання кредитних	Тема 13. Теорія і практика державного та муніципального кредиту Лекція №25 План лекції 1. Державний кредит та його форми. 2. Державний борг. 3. Обслуговування державного боргу і методи управління.	2

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час здобувача, год
1	2	3
інструментів у фінансуванні державних та місцевих потреб. Пояснювати основні поняття, принципи та механізми, що лежать в основі кредитування державних та місцевих органів влади.	Лекція №26 План лекції 1. Муніципальний кредит і муніципальні запозичення. 2. Надання позик місцевим бюджетам за рахунок коштів єдиного казначейського рахунку. 3. Порядок надання місцевих гарантій. 4. Муніципальний борг та особливості управління ним. Рекомендовані джерела: Основні: 1-10 Додаткові: 1-4, 8-9 Інтернет-джерела: 1-12:	2
Розуміти принципи, що визначають використання кредитних ресурсів державою та муніципалітетами. Характеризувати особливості державного та муніципального кредитування, Усвідомлювати важливість ефективного управління державним та муніципальним боргом для забезпечення фінансової стабільності та економічного розвитку.	Самостійна робота здобувачів Вивчення та доповнення матеріалу лекції. Підготовка доповіді та презентації на одну із тем: 1. Особливості функціонування муніципальних банків. 2. Вітчизняний і зарубіжний досвід розвитку муніципального кредиту. 3. Форми державного кредиту. 4. Поняття й функції державного кредиту. 5. Державні гарантії у перехідній економіці. Підготовка до практичного заняття. Виконання тестових завдань в СУН «MOODLE»	4
	Практичне заняття №30 Питання до заняття 1. Економічна сутність державного кредиту та його форми. 2. Державний борг. 3. Обслуговування державного боргу і методи управління.	2
	Практичне заняття №31 Питання до заняття 1. Муніципальний кредит і муніципальні запозичення. 2. Надання позик місцевим бюджетам за рахунок коштів єдиного казначейського рахунку. 3. Порядок надання місцевих гарантій. 4. Муніципальний борг та особливості управління ним.	2
Аналізувати дослідження процесів, політик і практик, що використовуються для управління фінансовими ресурсами на рівні держави та муніципалітетів. Пояснювати основні принципи, процеси і інструменти, що використовуються	Тема 14. Управління державними та муніципальними фінансами Лекція №27 План лекції 1. Система управління державними фінансами. 2. Органи оперативного управління державними фінансами. 3. Стратегія розвитку системи управління державними фінансами. Лекція №28 План лекції 1. Функціональні повноваження місцевих фінансових органів. 2. Система казначейського обслуговування місцевих бюджетів. 3. Участь громадськості в управлінні фінансами на місцевому рівні. 4. Організація управління муніципальними фінансами за кордоном. Рекомендовані джерела:	2
		2

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час здобувача, год
1	2	3
управлінськими органами для керування фінансовими ресурсами. Розуміти принципи, стратегії та методи, які використовуються управлінськими структурами для забезпечення фінансової стабільності та розвитку. Характеризувати основні аспекти і властивості системи управління фінансовими ресурсами на рівні держави та муніципалітетів. Усвідомлювати важливість ефективного управління фінансовими ресурсами для забезпечення стійкого економічного розвитку і соціального благополуччя.	Основні: 1-10 Додаткові: 1-10 Інтернет-джерела: 1-12: Самостійна робота здобувачів Вивчення та доповнення матеріалу лекції. Підготовка реферату та презентації на одну із тем: 1. Принципи, суб'єкти, об'єкти та інструменти управління державними фінансами. 2. Принципи, суб'єкти, об'єкти та інструменти управління муніципальними фінансами. 3. Казначейська система обслуговування місцевих бюджетів. 4. Участь громадськості в управлінні фінансами територіальних громад. 5. Зарубіжний досвід управління фінансами на муніципальному рівні. 6. Зарубіжний досвід управління фінансами на державному рівні. Написання науково-дослідної роботи на тему «Вплив реформи децентралізації на управління державними та муніципальними фінансами» Підготовка до практичного заняття. Виконання тестових завдань в СУН «MOODLE»	6
	Практичне заняття №32 Питання до заняття 1. Управління державними фінансами за напрямом дотримання загальної бюджетно-податкової дисципліни у середньостроковій перспективі. 2. Управління державними фінансами за напрямом підвищення ефективності розподілу ресурсів на рівні формування державної політики.	2
	Практичне заняття №33 Питання до заняття 1. Управління державними фінансами за напрямом забезпечення ефективного виконання бюджету 2. Методи та інструменти управління муніципальними фінансами.	2
	Практичне заняття №34 Питання до заняття 1. Система казначейського обслуговування місцевих бюджетів. 2. Участь громадськості в управлінні фінансами на місцевому рівні.	2
Аналізувати ефективність та результативність системи контролю за використанням бюджетних коштів на державному та муніципальному рівнях. Пояснювати структуру та функції контрольних	Тема 15. Організація фінансового контролю на державному та муніципальному рівнях Лекція №29 План лекції 1. Функції і форми державного фінансового контролю. 2. Види і методи фінансового контролю. 3. Державні органи фінансового контролю їх функції. 4. Ефективність державного фінансового контролю.	2
	Лекція №30 План лекції 1. Поняття і вихідні складові фінансового контролю на місцевому рівні .	2

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час здобувача, год
1	2	3
органів, аудиторських служб, інспекцій та інших механізмів, що забезпечують незалежний та об'єктивний контроль. Розуміти процедури, методи та техніки, що використовуються для здійснення контролю за використанням публічних фінансів. Характеризувати принципи діяльності та особливості функціонування системи контролю на державному та муніципальному рівнях. Усвідомлювати важливість ефективного управління та нагляду за використанням фінансових ресурсів для запобігання фінансовим зловживанням, мінімізації ризиків та забезпечення відповідності вимогам законодавства.	2. Повноваження органів державної та місцевої влади в сфері фінансового контролю. 3. Громадський контроль і його роль в управлінні муніципальними фінансами. 4. Зарубіжний досвід фінансового контролю на локальному рівні. Рекомендовані джерела: Основні: 1-10 Додаткові: 1-2, 7-9 Інтернет-джерела: 1-12	
	Самостійна робота здобувачів Вивчення та доповнення матеріалу лекції. Підготовка реферату та презентації на одну із тем: 1. Повноваження органів місцевого самоврядування у сфері фінансового контролю на місцевому рівні. 2. Форми і види контролю державного управління фінансами. 3. Проблеми контролю за державними фінансами в Україні. 4. Громадський контроль: основні напрямки та підходи. 5. Аудит ефективності виконання бюджетних програм 6. Бюджетний моніторинг Написання науково-дослідної роботи на тему «Вплив реформи децентралізації на управління державними та муніципальними фінансами» Підготовка до практичного заняття. Виконання тестових завдань в СУН «MOODLE»	4
	Практичне заняття №35 Питання до заняття 1. Організаційні засади побудови системи державного фінансового контролю. 2. Державний фінансовий контроль як дієвий метод управління фінансами. 3. Законодавче та нормативне забезпечення державного фінансового контролю в Україні. Практичне заняття №36 Питання до заняття 1. Методичні підходи з оцінки ефективності фінансового контролю в Україні. 2. Організація фінансового контролю на місцевому рівні в умовах фінансової децентралізації. 3. Інструментарій проведення фінансового контролю на регіональному рівні. 4. Оцінка результатів фінансового контролю використання коштів місцевих бюджетів в Україні	2 2
Індивідуальне завдання	Розробка ментальної карти/ розробка проєкту/ участь у наукових заходах	36
ВСЬОГО		240/8
	Виконання курсової роботи	30
ВСЬОГО		270/9

III. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА.

Основні джерела

1. Бюджетний кодекс України (із змінами): Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 50-51, ст.572. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
2. Гнидюк І. В. Державні фінанси: опорний конспект лекцій. Вінниця : Видавничо-редакційний відділ ВТЕІ КНТЕУ, 2016. 119 с.
3. Замкова Н. Л., Гнидюк І. В., Романовська Ю. А. Державні фінанси : навч. посібник. Вінниця : Видавничо-редакційний відділ ВТЕІ КНТЕУ, 2015. 464 с.
4. Луніна І. О., Бондарук Т. Г. Публічні фінанси та міжбюджетні відносини: навч. посіб. Київ: ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2019. 304 с
5. Луніна І.О. Публічні фінанси в макроекономічній політиці зростання: монографія; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». К., 2020. 440 с
6. Маслій Н. Д., Дем'янчук М. А. Фінанси публічного сектору: українські реалії та світовий досвід: навчальний посібник. Одеса: Астропринт, 2022. 384 с
7. Місцеві фінанси: навч. посібник / [Н. Л. Замкова, І. В. Гнидюк, Ю. А. Романовська, М. Ю. Мироненко, А. О. Нікітішин, О. А. Поліщук, І. Л. Цехановський, Н. Н. Британська]; [за ред. Н. Л. Замкової]. Вінниця : Видавничо-редакційний відділ ВТЕІ КНТЕУ, 2016. 412 с.
8. Податковий кодекс України (із змінами): Відомості Верховної Ради України, 2011, № 13-14, № 15-16, № 17, ст.112). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
9. Сидорович М. Муніципальні фінанси: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. Київ: НаУКМА, 2021. 68 с.
10. Фінанси територіальних громад: Навчальний посібник Л.С. Гаватюк, А.Г. Корбутяк Н.Я. Сокровольська, Е.О. Юрій. Чернівці, 2019. 182 с.

Додаткові джерела

1. Бюджетна система України: навчальний посібник в схемах і таблицях / С. В. Качула, Г. Є. Павлова, Л. В. Лисяк, Добровольська О.В., Л. І. Катан. Дніпро: Монолит, 2021. 332 с
2. Бюджетна система: підручник / за ред. д. е. н., професора В. Г. Дем'янишина, д. е. н., професора О. П. Кириленко та д. е. н., професора З. М. Лободіної. Тернопіль : ЗУНУ, 2020. 624 с.
3. Бюджетно-податкова безпека: навчальний посібник / за ред. Г. В. Миськів. Львів: ЛьвДУВС, 2021. 276 с
4. Гнидюк І.В., Юренко А.Ю. Бюджетна безпека як невід'ємний складник національної безпеки держави. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2021. №1 (118). С.94-99.
5. Гордей О. Д., Биховченко В. П., Ковальчук А. М. Державні цільові фонди : навч. посіб. Ірпінь: УДФСУ, 2020. 349 с.
6. Замкова Н., Гнидюк І. Фінансова політика субнаціонального рівня. *Вісник КНТЕУ*. 2020. №3. С. 66-78. URL: <http://visnik.knute.edu.ua/files/2020/03/06.pdf>

7. Замкова Н.Л., Гнидюк І.В. Державний борг України за масштабної кризи. *SCIENTIA FRUCTUOSA (ВІСНИК Київського національного торговельно-економічного університету)*, 2022, 144(4), 110–121. URL: <http://journals.knute.edu.ua/scientia-fructuosa/article/view/1350/>

DOI: [https://doi.org/10.31617/1.2022\(144\)08](https://doi.org/10.31617/1.2022(144)08)

8. Карлін М. І., Проць Н. В., Борисюк О. В. Публічні фінанси: навчальний посібник; за ред. д. е. н., проф. М. І. Карліна. Електронне видання. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2023. 358 с.

9. Миськів Г. Бюджетна система: теоретичні та практичні аспекти (у схемах і таблицях) : навчальний посібник. Львів : Растр-7, 2020. 272 с.

10. Hnydiuk, I., Hataullina, E., Marshuk, L., Timoshenko, N., & Cherneha, V. Formation of the system of financial support of higher education institutions in Ukraine. *Amazonia Investiga*, 2023, 12(65), 141-148. <https://doi.org/10.34069/AI/2023.65.05.14>

Інтернет-ресурси

1. Державна казначейська служба: URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua>
2. Державна служба статистики: URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Державний веб-портал бюджету для громадян open budget. URL: <https://openbudget.gov.ua/>
4. Децентралізація: URL: <https://decentralization.ua/>
5. Національний банк України: URL: <https://bank.gov.ua/>
6. Офіційний веб-портал Верховної Ради України URL: <https://rada.gov.ua/>
7. Офіційний веб-портал Державної податкової служби України URL: <https://tax.gov.ua/>
8. Офіційний веб-портал Міністерства фінансів України URL: <https://www.minfin.gov.ua/>
9. Офіційний веб-сайт Державної аудиторської служби URL: <https://dasu.gov.ua/>
10. Офіційний веб-сайт Державної служби фінансового моніторингу України: URL: <http://www.sdfm.gov.ua/>
11. Урядовий портал: Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua>
12. Ціна держави. URL: <https://cost.ua/>